

امکان اعمال قراردادهای امتیازی نوین در صنعت نفت ایران

مؤلف:

احسان میردباالدین

عضو مرکز وکلای دوره قضاییه

۱۳۹۹

- سرشناسه : میریهاالدین، احسان، ۱۳۶۶
- عنوان و نام پدیدآور : امکان اعمال قراردادهای سبازی بون در صنعت نفت ایران / مولف احسان میریهاالدین،
- مشخصات نشر : تهران: مهر کلام، ۱۳۹۹.
- مشخصات ظاهری : ۱۳۲ ص.
- شابک : 978-622-6896-69-6
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۲۷.
- موضوع : نفت -- ایران -- قراردادهای
- موضوع : Oil and gas leases -- Iran
- موضوع : نفت -- ایران -- قراردادهای -- تاریخ
- موضوع : Oil and gas leases -- Iran -- History
- موضوع : نفت -- ایران -- قراردادهای -- تاریخ -- قرن ۱۴
- موضوع : Oil and gas leases -- Iran -- History 20th century
- رده بندی کنگره : HD۹۵۷۶
- رده بندی دیویی : ۳۳۸/۲۷۲۸۲-۹۵۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۶۸۳۱۱

دفتر مرکزی تهران میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۷۴

شماره تماس: ۶۶۴۶۳۲۴۵

www.mehr.kalan.ir

امکان اعمال قراردادهای ارزیابی در صنعت نفت ایران

مؤلف:

احسان میربهاالدین

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰ نسخه

چاپ: غزال

صفحه آرای: بنیامین غفاری

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به انتشارات مهر کلام است.

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۶-۶۹-۶

فهرست مطالب

۱۱	پسگفتار.....
۱۳	مقدمه.....
۱۷	فصل نخست: مفهوم، مبانی و بررسی انواع قراردادهای امتیازی.....
۱۸	مبحث نخست: امتیازات سنتی.....
۱۸	کفتار نخست: تعریف امتیاز.....
۱۹	کفتار دوم: قراردادهای سنتی امتیازی خاورمیانه.....
۲۱	۱ مالکیت نفت.....
۲۲	۲ محدوده جغرافیایی امتیاز.....
۲۲	۳ مدت امتیاز.....
۲۳	۴ الزامات مربوط به عملیات اکتشاف.....
۲۴	۵ حقوق تبعی.....
۲۵	کفتار سوم: ساختار قراردادهای سنتی امتیازی.....
۲۷	کفتار چهارم: تاریخچه قراردادهای امتیازی در ایران.....
۲۸	۱ امتیازات رویتر و هوتس.....
۲۹	۲ امتیاز داری.....
۳۰	۱،۲ مفاد امتیاز داری.....
۳۱	۲،۲ اجرای امتیاز داری.....
۳۳	۳۰۲- سهیم شدن دولت انگلیس در شرکت صاحب امتیاز.....
۳۴	۳ قرارداد ارمیتاز اسمیت.....
۳۶	۴ لوج گیری فعالیت شرکت نفت جنوب.....
۳۸	۵ قرارداد ۱۹۳۳ و ارزیابی آن.....
۳۹	۱،۵ مزایای قرارداد ۱۹۳۳.....
۴۰	۲،۵ معایب قرارداد ۱۹۳۳.....

۴۱	۶ تلاش دوباره شرکت‌های آمریکایی برای حضور در ایران
۴۲	۷ موافقت نامه قوام - ساد جیکوف
۴۵	مبحث دوم: نظام مدرن امتیازی
۴۶	گفتار نخست: تعریف قراردادهای مدرن امتیازی
۴۷	گفتار دوم: شرایط مندرج در قراردادهای مدرن امتیازی
۴۷	۱ اعطای امتیاز
۴۸	۲ مالکیت نفت
۴۸	۳ طرفین قرارداد
۴۹	۴ گزارش پیشرفت فعالیت‌ها و برنامه‌های تولید
۵۰	۵ تعهد به تولید
۵۱	۶ شرط انصراف
۵۱	گفتار سوم: نظام مالی قراردادهای مدرن امتیازی
۵۱	۱ پاداش امضای قرارداد
۵۲	۲ پاداش سالانه
۵۲	۳ سود سالیانه
۵۳	۴ بهره مالکانه
۵۴	۵ مالیات بر درآمد
۵۴	۶ ما به ازای ویژه سود
۵۵	۷ مشارکت دولتی
۵۵	مبحث سوم: تحلیل ماهیت قراردادهای امتیازی
۵۶	گفتار نخست: تطبیق حقوقی قراردادهای امتیازی سنتی با حقوق اسلام
۵۷	گفتار دوم: دلایل قائلین به ماهیت قراردادهای امتیاز
۵۸	تغییرات یکطرفه قرارداد امتیازی
۶۱	گفتار سوم: دلایل قائلین به ماهیت قانونی امتیاز
۶۳	گفتار چهارم: رویه دادگاه‌ها در برخورد با امتیاز
۶۴	گفتار پنجم: جبران خسارت دارنده امتیاز در اثر اعمال یکطرفه تغییرات توسط دولت
۶۵	مبحث چهارم: قراردادهای امتیازی در ایران
۶۵	گفتار نخست: دوره قراردادهای امتیازی در ایران (۱۳۳۰-۱۲۵۱)
۶۸	گفتار دوم: منی شدن صنعت نفت و تأثیر آن بر قراردادهای نفتی ایران
۶۹	نتیجه گیری فصل نخست

فصل دوم: مالکیت و حاکمیت در صنعت نفت	۷۱
مبحث نخست: حاکمیت در صنعت نفت	۷۱
گفتار نخست: اصل حاکمیت ملت‌ها بر منابع طبیعی و بیانیه‌های سازمان ملل	۷۱
گفتار دوم: قلمرو اصل حاکمیت ملت‌ها بر منابع طبیعی	۷۴
گفتار سوم: آثار اصل حاکمیت بر منابع طبیعی	۷۵
مبحث دوم: مالکیت بر منابع نفت	۷۷
گفتار نخست: مالکیت در نظام عرفی	۷۸
۱ نظام مالکیت خصوصی نفت	۷۸
۲ نظام حقوق حاکمیتی	۸۰
گفتار دوم: مالکیت نفت در نظام حقوقی اسلام	۸۱
۱ تعریف معدن	۸۱
۲ رابطه معدن و مخازن نفت	۸۲
۳ معدن در فقه	۸۳
۱،۳ مفهوم معدن	۸۳
۲،۳ ملاک تشخیص معدن	۸۴
۳،۳ تقسیم‌بندی معادن	۸۴
۴ مالکیت معدن در فقه	۸۵
مبحث سوم: مالکیت و حاکمیت در نظام حقوقی ایران	۸۶
گفتار نخست: حاکمیت در قانون ایران	۸۶
۱ اصل ۸۱ قانون اساسی	۸۷
۲ ممنوعیت اعطای امتیاز	۹۱
گفتار دوم: مالکیت در نظام قانونی ایران	۹۲
نتیجه گیری فصل دوم	۹۵

فصل سوم: قراردادهای امتیازی نوین در پرتوی نظام قانونی ایران در حوزه مالکیت

و حاکمیت	۹۷
مبحث نخست: قانون‌گذاری‌های ناظر بر قراردادهای نفتی	۹۷
گفتار نخست: قانون ملی شدن صنعت نفت	۹۷
گفتار دوم: قانون نفت ۱۳۵۳	۹۸
گفتار سوم: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۰

۱۰۱	کفزار چهارم: قانون نفت ۱۳۶۶
۱۰۳	کفزار پنجم: قوانین برنامه توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی
۱۰۳	۱- قانون برنامه چهارم توسعه
۱۰۵	۲- قانون برنامه پنجم توسعه
۱۰۶	کفزار ششم: قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
۱۰۷	کفزار هفتم: قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت
۱۰۹	مبحث دوم: موانع اجرای قراردادهای امتیازی نوین
۱۱۰	کفزار نخست: موانع سیاسی
۱۱۰	۱- بدبینی خارجی به سرمایه‌گذاران خارجی
۱۱۷	۲- تحریم
۱۱۸	کفزار دوم: موانع و محدودیت‌های قانونی
۱۱۹	۱- موانع:
۱۱۹	۱.۱- قانون ممنوعیت مذاکره و انعقاد قراردادهای امتیازی
۱۲۰	۲.۱- قانون ملی شدن صنعت نفت
۱۲۰	۳.۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۲۰	۴.۱- سایر قوانین
۱۲۱	۲- محدودیت‌ها
۱۲۱	۱.۲- مفرات مبادلات ارزی
۱۲۲	۲.۲- قانون کار
۱۲۲	۳.۲- انواع مراکز تصمیم‌گیری
۱۲۳	نتیجه فصل سوم:
۱۲۵	نتیجه‌گیری
۱۲۷	فهرست منابع

پیشگفتار

با توجه با ذخایر غنی نفت و گاز در کشور و قرار گرفتن کشور در جایگاه چهارم از منظر ذخایر نفت و جایگاه دوم در ذخایر اثبات شده گاز در جهان، نیاز به اجرای پروژه های وسیع در این بخش ها برای رشد و توسعه اقتصادی کشور ضروری هست و همچنین با توجه به اینکه کشور در بسیاری از مخازن نفتی و گازی با کشورهای همسایه مشترک هست هرگونه تأخیر در اجرای پروژه ها و یا انتخاب روش های قراردادی نامناسب در انتخاب مدل های قراردادی که باعث جذب کمتر سرمایه گذار خارجی و شرکت های بزرگی که در این صنعت مشغول به فعالیت می باشند خواهد بود که منجر به بهره برداری بیشتر کشورهای همسایه از منابع مشترک است و این مسئله باعث پایمال شدن منافع ملی کشور، توسط بیگانگان گردد.

توسعه صنعت نفت ایران، نیازمند سرمایه گذاری خارجی است. با توجه به ناتوانی سرمایه گذاران داخلی و نیاز به فناوری پیشرفته قراردادهای امتیازی نوین، شیوه ای برای جذب سرمایه گذاری خارجی است.

در این کتاب با استفاده از روش توصیفی، تحلیلی و رجوع به منابع اصلی من جمله منابع لاتین، سعی شده است که تحقیقی درخور فراهم شود. نگارش این کتاب، حجم عظیمی از مطالب خویش را از پایگاه های علمی لاتین و فارسی به دست آورده است. اگرچه در این زمینه، ادبیات قابل توجهی تولید نشده است، لکن منابع کتابخانه ای نیز بسیار رهگشا بوده است.

در این کتاب، سعی شده است که جنبه های مختلف حقوقی قراردادهای امتیازی نوین، نقد و بررسی شود. لذا پس از شناخت مفاد کلی قرارداد فوق و نقد و بررسی آن، امکان به کارگیری آن در پرتو حاکمیت و مالکیت ملی سنجیده شده است.

تلاش‌های فوق این یافته‌ها را در پی داشت که؛ اولاً نظام مالکیتی حاکم بر صنعت نفت ایران، مخازن نفت و نیز نفت تولیدی را در زمره انفال قرار داده است و ثانیاً، حاکمیت ملی مانع از تسلط بیگانگان بر شعون مختلف اجتماعی و اقتصادی است. لذا با توجه به یافته‌های فوق، می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که قراردادهای امتیازی نوین، با الزامات حاکمیت و مالکیت ملی در تعارض است.

هدف از این تحقیق بررسی و شناسایی قراردادهای امتیازی مدرن و تفاوت آن با قراردادهای امتیازی سنتی و بیان معایب و نقاط ضعف و قوت و همچنین ایرادات وارده بر قراردادهای امتیازی در جهان و در ایران با توجه قوانین موضوعه هست.

این کتاب از سه بخش تشکیل شده است. بر این اساس، در فصل نخست، به مفاهیم، مبانی و تعاریف قراردادهای امتیازی پرداخته می‌شود و بیشتر کلیات مطرح گردیده است. در فصل دوم حاکمیت و مالکیت در عرصه بالادستی نفت و گاز تحلیل شده است و مباحث حاکمیتی در قوانین ایران مورد بررسی قرار گرفته است. فصل سوم، به بررسی موانع و محدودیت‌های اجرای قراردادهای امتیازی نوین در نظام حقوقی ایران مربوط می‌باشد.

در پایان تمام کسانی که در این تألیف ارشاد همراهی و همکاری کرده‌اند خاصه انتشارات خوشنام و ارزشمند مهرکلام و مدیریت محترم این انتشارات جناب آقای فرزین بهنامی سپاسگذارم و امیدوارم با پیشنهاد و رهنمودهای سازنده خود ما را در بهتر شدن چاپ‌های بعدی کتاب مورد لطف و محبت خود قرار دهند.